

50 frs.

ГРОМАДА

ПРОБЛЕМИ
ГРОМАДСЬКОГО
ЖИТТЯ

ВИДАВЕЦЬ **ИНЖ. С. СОЗОНТИВ**
РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

ADRESSE :

ГРОМАДА
5, Rue Gasnier Guy
PARIS XX

Pir 2.

ч. 29-30

ВИХОДИТЬ
ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ

N° 5-6

за БЕРЕЗЕНЬ 1949

ПЕРЕДПЛАТА :

Квартально ..... 150 фр.
Піврічно ..... 270 фр.
На рік ..... 500 фр.

c/c Paris 565.800

ГРОМАДА

COLLECTION
BI-MENSUELLE

EDITIONS FRANCO-UKRAINIENNES
FONDATEUR **S. SOZONTIV**

T. CHEVTCHENKO

TESTAMENT

« Quand je serai mort, enterrez-moi
Au milieu de la steppe
De mon Ukraine bien aimée
De façon que je vois les vastes cam-
pagnes
Et que j'entende le Dnieper mugir.

Lorsque de l'Ukraine à la mer bleue
Il emportera le sang de l'ennemi
Je quitterai ces monts et ces plaines
Et m'en irai vers Dieu

Prier. Mais, jusque-là,
Je ne connais pas Dieu.

Enterrez-moi et levez-vous!
Brisez vos chaînes
Et, du sang impur de l'ennemi
Abreuvez la liberté!

Puis, membres de la grande famille,
De la famille nouvelle et libre
Ne m'oubliez pas et accordez-moi
Une bonne, une douce parole... »

«Khata» où était né Chevtchenko

T. Chevtchenko

Pour rendre hommage à notre Poète National Taras Chevtchenko, nous empruntons quelques pages de l'ouvrage remarquable de M. Roger Tisserand « La Vie d'un Peuple — l'Ukraine », paru à Paris en 1933, que voici :

Chevtchenko vit le jour le 25 février 1814 dans un village de la province de Kiev. C'était le dernier-né d'un pauvre serf qui élevait déjà une nombreuse famille. Il avait sept ans quand il perdit sa mère et dix quand son père mourut. Celui-ci, pensant au partage de son très maigre patrimoine aurait, raconte-t-on, prononcé cette parole prophétique : « A mon fils Taras, je ne lègue rien. Ce ne sera pas un homme ordinaire : il sera ou quelque un de remarquable ou un grand vaurien, donc mon héritage, de toute façon lui serait inutile. »

L'enfant montra de très bonne heure les plus vives dispositions pour l'étude et, spécialement, pour le dessin et la peinture. Il eut vite fait d'épuiser la science du pauvre maître d'école du village et celle du peintre de la bourgade voisine, qui était surtout fort dans l'art de boire. Il osa demander au régisseur de la propriété la permission d'étudier chez un peintre du district proche. La réponse fut d'aller immédiatement, en qualité de marmiteux, aux cuisines du seigneur, un Allemand russifié du nom d'Engelhardt. Taras fut promu ensuite laquais et accompagna son maître dans ses voyages à Varsovie, Vilna, Saint-Petersbourg. Là le seigneur, qui désirait avoir son propre peintre, l'autorisa à entrer comme élève chez un fabricant d'enseignes. Le professeur, qui ignorait tout de l'art de la peinture, occupait le jeune homme à couvrir de couleur des murs ou des clôtures à moins qu'il ne l'employât à des travaux domestiques.

Ce n'était point l'éducation qu'avait espéré le jeune homme, âgé maintenant de dix-neuf ans. Il allait promener sa rêverie dans le beau Jardin d'Été tout rempli de dieux et de déesses de marbre qu'il

s'essayait à copier. Il y fit une rencontre d'une importance capitale : celle d'un élève de l'Académie des beaux-arts, Sochenko, Ukrainien lui aussi, qui le présenta au fameux Carlo Brulov, professeur à l'Académie. Celui-ci reconnut tout aussitôt les beaux dons de Taras qui, malheureusement, parce qu'il était serf, ne pouvait suivre les cours de l'Académie. On demanda sa liberté, mais le seigneur refusa de la lui donner gratuitement. Pour réunir la somme nécessaire, Brulov fit le portrait du poète russe Joukovsky, familier de la cour. A vingt-quatre ans, car les négociations avec le seigneur furent longues, Chevtchenko était libre.

Elève favori de Carlo Brulov; ami d'artistes et de littérateurs; hôte assidu de la colonie ukrainienne, Taras Chevtchenko travaillait la peinture en même temps qu'il refaisait son instruction, si négligée jusque-là. C'est à ce moment qu'il fut visité par la muse poétique.

En 1840, il publia son premier recueil de poésie, sous le titre de *Kobzar*. Du jour au lendemain, son nom fut célèbre en Ukraine. Il y fit peu après un voyage triomphal. Petits et grands, puissants et humbles, riches et pauvres l'accueillirent avec un immense enthousiasme. La fille du prince Repnine, gouverneur général de l'Ukraine, s'éprit de lui et lui voua sa vie. Ainsi que nous l'avons vu, Chevtchenko fut nommé en 1845 professeur de dessin à l'Université de Kiev. Il voyait l'avenir se lever radieux quand un désastre s'abattit sur lui : le gouvernement apprit l'existence de la confrérie de Cyrille et Méthode dont Chevtchenko faisait partie. Cette société secrète qui avait pris pour devise la parole de l'Évangile : « Connaissez la vérité et la vérité vous affranchira » et qui s'était donné pour but l'abolition du servage, le réveil du sentiment patriotique, l'égalité et la fraternité par l'instruction et les principes de la morale chrétienne, vit tous ses membres arrêtés, amenés à Pétersbourg et condamnés.

L'emprisonnement dans une forteresse, puis la déportation en Asie centrale comme simple soldat furent le triste lot du poète et du patriote. Sur la sentence, le tsar ajouta de sa propre main : « Avec défense d'écrire et de dessiner. » Chevtchenko traîna de longues années de misère. Son supplice était aggravé du fait de l'interdiction barbare de l'empereur. Il eut l'audace, un jour, de prendre quelques croquis de la région désolée où il était. Pour ce crime, il fut jeté pendant huit mois en prison, puis transféré dans une garnison située au bord de la mer d'Aral. Il n'avait plus qu'à attendre la mort qui mettrait fin à son atroce destinée. Mais Nicolas Ier mourut, et les amis du poète obtinrent d'Alexandre II sa libération. Il rentra. Sa santé était ruinée, et il s'éteignait à Saint-Petersbourg le 26 février 1861. Quelques jours après, Alexandre II abolissait le servage...

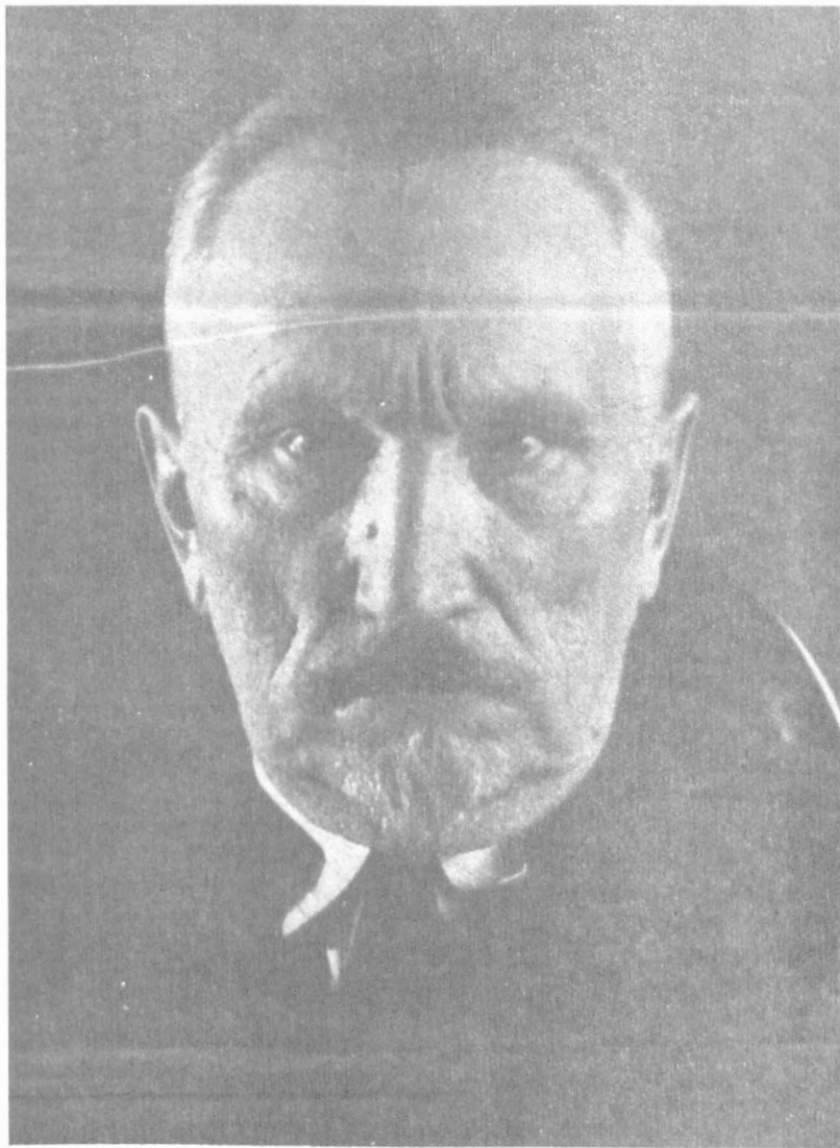
Sur le cercueil de Taras Chevtchenko fut déposée une couronne d'épines, symbole de son destin et de celui de sa patrie infortunée.

On respecta la volonté du poète. Sa dépouille fut transportée en Ukraine et, suivie par 60.000 hommes, ensevelie près de Kaniv sur une hauteur qui domine le Dnieper. De là, une vue grandiose s'étend sur la steppe infinie. Une croix blanche s'élève sur la tombe. Vers elle, pendant la belle saison, s'acheminent des milliers de pèlerins...

L'œuvre de Chevtchenko est immortelle. En elle, se reflètent les aspirations et les rêves de l'Ukraine ses souffrances et ses espoirs.

Loin de la patrie, le poète songeait à elle, à son histoire héroïque, à sa riche nature. Devant ses yeux passaient les étonnantes figures des hetmans; se déroulait tout le cortège des nymphes, des fées, des sorcières; se dessinaient les vastes steppes semées de hauts kourgans. Dans sa mémoire, revivaient les croyances populaires relatives au soleil, à la lune, aux étoiles, aux arcs-en-ciel. Un sombre voile, tissée de mélancolie, recouvrait ces grands, ces légendes, ces magnificences : l'Ukraine la sainte, la belle était violée et asservie...

70-ЛІТТЯ ПРЕЗИДЕНТА У. Н. РЕСПУБЛІКИ А. М. ЛІВИЦЬКОГО

А. М. LIVITSKY

Président de la République Démocratique Ukrainienne

Президент Андрій Миколаєвич Лівіцький, що походить з старовинного роду української козацької старшини, народився 27 березня ст. ст. 1879 р. в с. Лівіцькому на Полтавщині. Скінчивши в 1896 р. гімназію й вступивши до Київського Університету. А. М. Лівіцький відразу зв'язався з українською соціал-демократичною організацією й, як активний її член звертає на себе увагу царської поліції, яка й заарештувала його вперше в 1897 р. Після цілого ряду арештів і ув'язнень, А. М. Лівіцькому нарешті вдається в 1903 р. скінчити Університет.

Під час перебування в Університеті ювілянт був головою Укр. Студентської Громади. Ще будучи студентом, в 1902 р. А. М. Лівіцький вступив до революційної української партії, де працює з видатними укр. діячами, а по закінченні Університету повертається на Полтавщину, де стає на чолі Вільної Громади РМІ.

Під час революції 1905 р. А. М. Лівіцький вибирається всіма революційними партіями на голову спільного Комітету Полтавщини. Як голова, йому вдається вибороти право на організацію відділу «Самооборони» для боротьби проти жидівських

погромів. У грудні 1905 р. відбувається Всеукраїнський З'їзд РУНУ, на якому ця організація перейменувала себе на Укр. Соціал-Демократичну Роб. Партію. На цьому З'їзді А. М. Лівіцький вперше познайомився з Головним Отаманом С. Петлюрою. Революція йде на спад. Царська поліція переслідує революціонерів. А. М. Лівіцький в 1910 р. (після одnorічного ув'язнення) оселяється в Каневі, де працює як мировий суддя до 1917 р.

З вибухом другої революції (1917 року) він бере участь на робітничих зборах УСДРП, де було ухвалено змагатися за самостійність України. Згодом вибирають його на голову Волосної Народної Управи, а потім повітовим комісаром. Він був першим українцем на такій посаді до того часу, аж поки був обраний Губерніальним Комісаром. Вся губернія знала й пам'ятала про його політичну роботу й часи довгих ув'язнень і підпілля, маса народу знала його, бо А. М. Лівіцький завжди був тісно зв'язаний з селом, знав психологію й прагнення селянина.

На першому Всеукр. З'їзді Селянської Спілки (як Голова З'їзду) А. М. Лівіцький вперше познайомився з Митрополитом А. Шептицьким, і це знайомство пізніше перейшло в тісну дружбу цих двох великих мужів.

Політична кар'єра не прийшла до А. М. Лівіцького з «благословення» Центрального Комітету однієї або другої політичної партії, вона виринула з маси народу, що мала його як свого провідника, організатора й вождя, який для добра українського народу віддав усе своє життя й сили.

Під час повстання проти гетьмана П. Скоропадського ювілянт бере активну участь у організації війська й знову перебирає пост Губерніального Комісара Полтавщини. Пізніше Директорія УНР іменує А. М. Лівіцького радником Міністерства Внутрішніх Справ.

У 40-ву річницю свого народження А. М. Лівіцький став Міністром Юстиції і заступником Прем'єр-Міністра У.Н.Р., а пізніше Прем'єр-Міністром уже екзильного уряду У.Н.Р. Після трагічної смерті Головного Отамана С. Петлюри — А. М. Лівіцький, згідно з Тимчасовим Законом про Верховне Управління Української Держави, встановленим ще в 1920 р. на різних землях, перебрав прапор Української Нації, і ми віримо, що донесе його переможно в столицю обновленої вільної Української Держави.

*Люби свого земляка - українця --
звідкиля б він не походить -- як
рідного брата!*

Від Інформаційної Служби Виконного Органу Української Національної Ради

Останнім часом деякі українські групи, що стоять в опозиції до Української Національної Ради та її Виконного Органу, почали посилену акцію в пресі і на публічних зібраннях проти Виконного Органу Української Національної Ради та проти його поодиноких членів, зокрема супроти Голови Виконного Органу, проф. І. Мазени, якому між іншим закидається, нібито він ставиться неприхильно до визвольного революційного руху на Україні та до акції Української Повстанської Армії.

Для правильного поінформування українського громадянства Інформаційна Служба Виконного Органу Української Національної Ради стверджує :

1. Згідно зі статутом Української

Національної Ради як Голова так і всі інші члени Виконного Органу за свою діяльність відповідають перед Національною Радою і проводять свою працю в контакті та порозумінні з окремими Комісіями Національної Ради, до яких входять представники всіх угруповань, що належать до Національної Ради. За весь час існування Виконного Органу її Президія Національної Ради, що між пленарними засіданнями Н. Ради виконує її функції, її Комісії Н. Ради, що досить часто відбувають свої засідання, ні разу не висловили своєї незгоди з політикою Виконного Органу і зокрема його Голови.

2. Голова Виконного Органу не словами, а ділами (напр. участь в

Зимовому Поході 1920 р. і інш.) доказав свій патріотизм і революційність і не потребує ще окремих «атестацій» з будь-якої сторони. Отже він не може відкидати революційних форм визвольної акції на Україні, зокрема не може недоцінювати революційно-визвольних змагань Української повстанської Армії, бо її героїчна боротьба то вияв загальних визвольних змагань нашого народу і тому це насамперед справа всенародня, а не окремих політичних партій чи груп.

Кожна свідома людина розуміє, що такі відповідальні проблеми, як революційна боротьба в умовах большевицького терористичного режиму в Україні, в інтересі цілої нашої визвольної справи не можуть вирішуватися на сторінках преси чи на мітингах. Для цих справ єдиний форум, і про це добре знають ті люди, що для своїх вузько-партійних інтересів ведуть свою підіривну акцію супроти Української Національної Ради і її Виконного Органу.

Дня 9. квітня 1949 р.

Марки УНР

Ціла серія марок поштових УНР 200 фр.

Рисунки цієї серії складають єдиний змістом одну тематичну цілість. Два головні осередки Київ і Львів, представлені на двох перших купюрах серії за 5 і 10 шагів, підкреслюють керівну роль цих міст в історії України. Дальші купюри серії, а саме за 15, 20 і 50 шагів, зображаючи низку історичних будинків, символізують етапи наших визвольних і державно-творчих змагань та етапи розвитку українського парламентаризму. На купюрі за 15 шагів представлений будинок Центральної Ради в Києві, на купюрі за 20 — будинок Опери у Києві, де відбувався Трудовий Конгрес, і на купюрі за 50 шагів — будинок у Хусті, де радив

Соєм Карпатської України в березні 1939 року. Мотив кін своєї купюри за 100 шагів представляє деклярацію Української Національної Ради, проголошену дня 16. VII. 1948, що завершує, як останній, хронологічно, державний акт, весь досі перейдений шлях будівництва Української Соборної Самостійної Держави.

— Головне представни тво на Францію має «Громада».

— Начальником поштової станції УНР на Францію є п. Л. Пюлтава. Замовлення надсилати на адресу : 5, rue Gasnier-Guy, Paris XXe.

Гроші надсилати на conto «Громада» : Paris — C. C. 565800.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Для докладного поінформування про те, що й як діється серед українців у Вел. Британії, публікуємо записок сот. Б. Пяччука, дотеперішнього голови СМБ-у.

З нашого боку нагадуємо, що Союз Українців у Великій Британії, під керуванням сот. Б. Пяччука й при співпраці людей, які разом з ним творять нині «Українське Бюро» в Лондоні, став найбільшою українською громадською організацією в Європі. Місячний бюджет цієї організації виносив біля 1500 фунтів (понад півтора мільйонів фр. франків). На допомогу українським півлідам зібрани біля 7000 фунтів (28.000 доларів). За рік 1948 касцелерія отримала 29.000 листів і вислала 33.000 листів. Число членів зросло з 5332 до 22.090. Купили власний дім для приміщення організації. Розвинули книгарню до того, що вона робила місячні обороти біля 2.500 доларів.

Люди, що проробили отаку роботу, щось потрапляють. Це не тільки великі патріоти, але й талановиті люди. Не диво отже, що вони зуміли гідно прийняти той удар, що був їм нанесений з боку бандерівсько-гетьманського табору. Ми дозволимо собі нагадати, що демократія в західному розумінні, це не тільки більшість голосів, яку, як відомо, хоч би тільки в нас в Україні різні здобували різно. Демократія в західному ро-

зміни — це повна свобода вияву своєї думки й волі — і, що не менш важливе, вміння пошанувати волю

й думку других. Суть західньої демократії — перш за все в засобах, як здобути більшість! ■

Звернення до загалу членства Союзу Українців у Великій Британії

Всім місяців минає з того часу, коли в твердих і суворих умовах загал української еміграції в Європі, що примусово вийшов з рідних земель, взяв на себе тягар відповідальності за визволення України, створивши Українську Національну Раду, як найвище умадатоване політичне представництво українського народу поза межами Батьківщини. За порозумінням усіх, за винятком одної, українських діючих на чужині політичних організацій і партій, які є речниками національно-державних стремлень того народу, скликано на основі правно-державних норм Української Народньої Республіки Українську Національну Раду та зреформовано державний центр, виділивши з неї її Виконний Орган.

В той спосіб українські політичні прямивання, які досі струмкували рівчачками партійного зрізничкування, влилися в одне спільне русло політичної консолідації всіх конструктивних сил. Свідомість відповідальності й журба за долю нашої Батьківщини об'єднала їх в один суцільний визвольний фронт. Цей політичний фронт є продовженням дієвого фронту, що на Рідних Землях ставить опір насильникові й кривавиться за долю нашого краю.

Створення законного й найбільш авторитетного речника українського народу стало переломною подією сучасного етапу історії України. В нашій національно-державній центрі дучаться діючі державно-творчі політичні чинники й двері УНРади відкриті для тих з них, які здібні поставити національно-державну рацію понад групову. Це дає запоруку, що нині міжнародні чинники мають українського партнера й що цим разом українці не програють, як то було по першій війні.

Від пропам'ятної дати 16 липня 1948 р., дати першої сесії нашого передпарламенту на чужині — вага й значення УНРади були належно оцінені нашим громадянством, яке устами своїх офіційних органів заповіло їй свою всебічну підтримку й доказало це грошовими датками. Громадські центральні Німеччини, Франції, Бельгії, Голандії, Швеції, В. Британії, Австрії й Італії заявили свою національно-політичну підпорядкованість УНРади, а такі ж центральні ЗДА, Канади, Аргентини, Бразилії, Уругваю й Парагваю їх ідейно-моральну солідарність з нею.

За той час Виконний Орган потіфікував створення УНРади перед урядовими чинниками поодиноких країн Європи й Америки, які поста-

вилися до того з повною увагою. Він нав'язав стислі зв'язки й організує співпрацю з національними представництвами поневолених Москвою народів, які признали УНРаду за національне представництво України і ставляться до неї з великою повагою. Своїми меморіялами до ООН і до урядів поодиноких держав, участю довірених осіб у різних міжнародних конференціях і установах, зносинами тих осіб з чужинними чинниками УНРада вивела українську справу на міжнародню арену й її там авторитетно заступає. Ніка групово організація доконати того не може, бо право національного представництва перед чужинцями належить виключно національно-державному центру.

Свою резолюцією з дня 25 і 26 вересня 1948 р. Рада СУБ-у в В. Британії устійнила в імені цілого СУБ-у становище до УНРади в той спосіб:

«Рада Союзу Українців у В. Британії, яка репрезентує загал членства Союзу й є його найвище умадатованим органом, заслухавши на своєму четвертому засіданні дня 26. 9. 1948 р. доповіді голови Союзу про Українську Національну Раду та її Виконний Орган, прийняла такі резолюції:

1. Союз Українців у В. Британії, підтримуючи ідею української політичної консолідації, вітає факт створення Української Національної Ради та її Виконного Органу, вважаючи, що в процесі наших національно-державницьких змагань ця подія має далекосягле історичне значення.

2. Вважаючи себе органічною частиною українського народу, Союз Українців у В. Британії, як зорганізована спільнота українського громадянства на цьому терені, вважає своїм основним обов'язком підтримати Українську Національну Раду та її Виконний Орган, а підтримую-

чи всебічно їх повагу, причинитися до поширення тих основних правд українського народу, які Українська Національна Рада репрезентує й здійснює.

3. Приймаючи до уваги постанову Виконного Органу УНРади, Рада Союзу вповні солідаризується з його рішенням встановити у В. Британії уповноважених Виконного Органу Української Національної Ради й почувасться до морального обов'язку:

- взвати загал свого членства до повної консолідації довкола найвищого українського політичного представництва,
- дати Українській Національній Раді та її Виконному Органові всебічну підтримку».

Ми є політична еміграція, яка залишила Рідні Землі, бо не годиться з теперішнім порядком, заведеним окупантом, але яка хоче допомогти визволити свою Батьківщину й повернутися до вільної Соборної Самостійної України. Без об'єднання довкола одного державно-політичного центру на еміграції наша громадська праця стає неповна, а навіть часом позбавлена основних цілей. Громадські установи, як СУБ, не можуть бути цілком самі в собі, вони мусять мати вищі цілі й ідеали — добро народу й Батьківщини.

І тому ні крихітки не сумніваюся, що загал членства СУБ вповні поділяє це становище й додають доказ цього в тих датках, які він зложив досі й далі буде постійно складати в користь свого національно-державного центру.

В залученні подаю до відома всім членам СУБ-у Комунікат Представництва УНРади у В. Британії, і прошу поставитися до нього з найбільшою увагою й тою повагою, на яку заслуговують заторкнені в ньому справи. Хочу вірити, що наше членство є настільки політично й державно вироблене, що воно належно оцінить вагу тих справ і піде за вказівками Представництва УНРади.

Б. ПАНЧУК (—)
Голова СУБ

Лондон, дня 8 березня 1949.

ЗАКЛИК ПО З'ІЗДІ СУБ-У

До Членів Союзу Українців в Англії

Внаслідок з'їзду СУБ-у, що відбувся в Лондоні 12 і 13 березня 1949 р., я перестав бути головою Союзу.

«Почести» проведу я ніколи не хотів і не шукав. Головування було на мене намічене насильно, так як цього року його насильно з мене скинено. Рік тому я погодився прийняти тягар становища голови СУБ-у з почуття обов'язку і відповідаль-

ности супроти Української дивізії, яка ще була в полоні, і супроти нових емігрантів, які приїхали чи приїжджали і які шукали захисту та опіки. Погодився також з почуття відповідальності, щоби те все, що було зроблене на цьому терені Союзом Українських Канадійських Вояків (якого головою і основоположником я мав честь бути цілу війну) і Центральним Українським Допо-

моговим Бюром (яке я організував і очолював в імені наших заокеанських українців Канади й Америки) не було зведено нанівець. На жаль, ця загроза сьогодні дуже різко виростає знову. Особисто мені надзвичайно вигідно відійти. Але що мій відхід означає для загальної справи — про це мусять рішати самі члени. Тому, відходячи від проводу СУБ-у, я уважав за свій громадський і національний обов'язок звернутися до всіх з цим моїм останнім словом. Його сказати тим більше необхідно, що я і всі мої ближчі співробітники для добра справи багато речей замовчували тоді, як вороги робили свою роботу.

Зі звітів Ваших делегатів і з матеріалу, який подається в «Українській Думці», Ви зможете виробити свою думку про те, що сталося.

Мої співробітники в провідних органах СУБ-у за 1948 рік (більшість членів Ради, Ділової управи, Контрольної комісії) і я — приймаємо висліді з'їзду і перевиборів як законаний факт. Мається поважні основи на те, щоб заперечити правильність цього з'їзду. Критикувати його можна як з боку внутрішньо-громадських прав, так і прав та законів британських. Але бій «за формальності» приніс би ще більше сорому і шкоди для нас всіх, натомість не дав би найменшої певності, що «болян» буде загоний. Тут справа не у формальностях.

Ви самі знаєте, як вибиралися делегати на з'їзд. В нас є докази, що вживалися методи і способи, які були близькі до погроз і терору. Всі наперед мали точні вказівки, що і як мають робити та поступати. І цей наказ більшість делегатів сліпо і послідовно виконувала.

Ми передаємо всі справи і аґенди СУБ-у новообраній Раді і її відповідникам. Передаємо з почуття морального обов'язку згідно з формальностями та звичаями громадського життя, заведеними між українцями. Передаємо так скоро, як лише отримаємо протоколи з'їзду (формальність) і як лише новий провід захоче їх перебрати. Ми не могли і не хотіли того робити на усну вимогу п. О. Монцібовича, коли він намагався перебрати справи негайно і без формальностей. Бо СУБ, це не лише українська громадська установа, але державна спілка з обмеженою заपुरкою та ресстрована харитативна організація, і нас забов'язують звичай і закони цієї країни — хоч як дехто намагається їх ігнорувати і ламати. Тому деякі формальності передачі мусять бути збережені.

Фактичну і правну відповідальність за СУБ, як організацію, мають на собі новообрані органи, навіть хоч би вибори і з'їзд були незаконні і неправосильні, від хвилини перевиборів, до тієї пори, поки не відбудуться другі вибори або поки останні збори не будуть уневажені. Маючи певні

і обґрунтовані застерження щодо осіб, які увійшли до теперішньої Ради і керівних органів, і знаючи, які наклепи ширилися проти нас, а супроти мене зокрема, нашими противниками і зовнішніми ворогами, ми мусяли мати гарантію проти дальших надуживань правди. Щоб виключити можливість таких надуживань, для цього треба мати порядок і певний час.

Передаючи справи СУБ-у в інші руки, ми користуємося з нагоди звернутись до Вас цією дорогою, щоби Ви не були інформовані односторонньо, але щоби Ви почули дещо і від нас та самі розважили справи, які витворилися.

Поза фактичний стан речей є ще інші — може важливіші. Це моральний бік справи.

Сталося так, що один політичний табір силою монополює опанував СУБ. Ми завжди були проти монополії в громадському житті, і то без уваги на табір. Тому в нашій практиці робилось усе можливе, щоби в складі Ради і Ділової Управи всі групи і угруповання були заступлені. Сьогодні, коли на з'їзді одна група насильством захопила СУБ, ми стоїмо перед вибором: чи прийняти цей факт без спротиву і схилитись перед цим моральним, а часом і фізичним, насильством, чи ставити спротив тому насильству. Ми мусямо ще рахуватися з думкою англійців, які також уже відчули і пізнали це насильство і постійне «підпілля».

Ми приходимо до висновку, що ані наша людська гідність, ані громадський обов'язок, ані добро цілої української справи не дозволять нам погодитися з насильством. Ми — в Англії. Часи насильства вже покінчилися. Це ані Москва, ані Німеччина. На шасть, в Англії є інші звичай і методи. Коли би Ви, здорово думаючи і незалежні громадяни, не протиставились злу, тоді чужинці мали би право думати, що ми всі такі самі, або що нас загал безхребетний, негідний довір'я, невартий уваги, або що він до кореня розізданий хворобою, яка так дивно виявилась на з'їзді в сліпий і бездумний покорі вузько-груповому наказу.

Того враження полишити у чужинців ми не маємо права. Вони по нас судитимуть цілий український народ. Не сміємо схилити голови перед наказом однієї групи, бо для нас найважливіший наказ нації, загальне добро, яке не укладається врямі однієї групи, хоч би і як вона не була чисельною. Більшість, яка не шанує права меншості, веде загал до поразки, а не до перемоги.

З всіх тих причин ми рішили ставити опір насильству і зайняти становище рішучої опозиції до теперішнього проводу СУБ-у, як такого, що став на хибний, згубний для української справи, шлях. До того закликаємо всіх здорово думаючих,

незалежних безпартійних членів СУБ-у ставити опір і робити опозицію сучасному проводу СУБ-у. Це досягнути мусямо і можемо тільки легальними способами. Треба виключати з нашої практики нечесні способи, якими боролись і, мабуть, боротимуться проти нас наші противники. В цьому ми не повинні наслідувати противну сторону, бо тим лише погіршимо загальну ситуацію.

Ми рішили заложити «Українське Бюро» порад, правної опіки і інформації. Про це напевно довідастесь з інших комунікатів. Головною метою Бюра буде допомагати нашим землякам і опікуватися ними, без уваги на те, чи вони належать до СУБ-у чи ні, і без уваги на їх релігійне, партійне чи політичне переконання. Нам важне, щоб в опіці Бюра був національно свідомий державник-українець. Бюро є покликане служити цілому українському громадянству у В. Британії. Через Бюро будемо допомагати також членам, які стоять в опозиції до сучасного проводу СУБ-у. Це вповні законне і доцільне та по-демократичному. Це повинні зрозуміти всі наші прихильники і противники, як це розуміє народ, на якого гостинній землі ми опинились.

Розпочинаємо нашу акцію, щоб правна і моральна опіка над українцями робітниками на терені Великої Британії не переривалася. Праця ця тяжка і невдячна. Але ми праці не боїмося, як і не боїлися її минулого року і перед тим. Наш народ нас потребує. Наш обов'язок — служити народові і правді. Ми ухилилися від праці не можемо й не маємо права. Тут йдеться про щось більше, як особисті урази чи самолюбство, як групові амбіції чи вузькі інтереси групи чи партії. Йдеться тут про цілу українську справу на цьому важкому англійському терені. Не сміємо віддавати її в напевні руки і зволити її на манівці. Мусямо стояти при ній талше і дальше підтримувати СУБ-у і боронити його. Ми маємо ясну свідомість нашого права і нашого обов'язку. Маємо почуття, що боремося за правду і справедливість. Маємо певність, що служимо святій справі нашої знедоленої Батьківщини.

З такою постановою розпочинаємо нашу працю під гаслом:

П р а в д а п е р е м о ж е !

Кличемо всіх щирих здорових думаючих українців і українок, які не засліплені вузьким партійництвом горнутися довкола Українського Бюра.

Бюро Вам дасть опіку і допомогу. Бюро Вам дасть засвідчення Вашої української національності, яке напевно стане в пригоді.

Бюро допоможе Вам в справах Вашої еміграції.

Бюро дасть Вам пораду і інформацію у Ваших щоденних проблемах.

Підтримуйте Українське Бюро морально і матеріально, бо це єдина

установа на цьому терені, яка стоїть понад партії і служить всім українцям, без уваги на їх релігійні чи політичні переконання.

Всі разом єдиномось довокола єдиного нашого державного центру на еміграції — Української Національної Ради, бо лише в «єдності сила народу!»

Зголошуйтеся і реєструйтеся в Українським Бюрі. Творіть між собою організовані гуртки для піддержки Бюра. Вибирайте з-поміж себе зв'язкового. Домагайтеся, щоби на Вашу адресу висилати Бюлетень

Українського Бюра і Бюлетень Представництва Української Національної Ради на цьому терені. Подавайте до Бюра свою адресу, щоби можна на Ваші руки прямо висилати друки, об'єдники і інформації.

З братерським привітом і щирою пошаною

Б. ПАНЧУК

Голова Допомогового Бюра

Льондон, дня 26 березня 1949 р.
64, Ridgmount Gardens,
Chenies Street,
London, W. C. 1.

КРАПКИ НАД «і»

Примітка Ред. : Ми друкуємо цю статтю, і то без змін і скорочень, з метою поінформувати наше громадянство про реакцію, що її викликають останні події нашого громадського життя.

Найперше кілька слів, так би мовити, «з боку». Редакція «Громи», містючи мою статтю «Гра в плутанину» в ч. 21-22 за місяць листопад 1948 р. так її «обчистила», чи то пак «счемнила», що я навіть здивувався, що я можу бути таким м'яким та гречним. Інші статті, певно вже занадто гострі, не побачили світа. Боюся, що і ця стаття буде також «одшліфована», але то вже право редакції.

Прочитавши свіжі газети з Німеччини про «coup d'Etat» в ЦУПЕ та отримавши відомості з теренів Великої Британії про «революцію» на з'їзді СУБ'у, а також ознайомившись з статтями в паризькому «Українці» (з 27 березня с. р.) я... того, як би так чемно висловитися, «вирячив очі». Мені стало цілком ясним, що робиться в українським житті і кудюю йдуть і ведуть ті, які здійснюють оті всі бучі. Врешті вже карти розкриті. Формула із згаданого «Українця» вже справді підіймає заслону над тим, що досі здавалося незрозумілим і неясним. А ця формула проста :

ОУН (так там пишеться, а треба розуміти, очевидно, ОУНр, — себто «бандеро-лебедівці», а не прихильники полк. Мельника) — УПА — УГВР — і... «воююча Католицька Церква». Так і написано.

Про «бандеро-лебедівців» писати нема чого. То явище всім знайоме, всім тим, хто придивлявся ближче до цього, скажімо, віруса серед різноманітностей українського бактеріологічного парника. Це дуже активна група, що хоче всюди захопити «командні висоти», і раз захопивши, не справляється із завданнями. Претензії і апетити має колосальні, а даних для перетравлення проковтнутого — майже жадних. Про УПА нема чого писати. То питання всім

знайоме. Відомо також, що ці «бандеро-лебедівці» хотять мати патент на керування УПА і на те, що, мовляв, вони діють не тільки на Західній Україні, але тримають в страху і в тремтінню московську владу на всіх просторах від Карпат до Кубані. Це при усій пильності і «увазі» советської армії і величезних скупченнях на Україні відділів МВД! Як-що «бандеро-лебедівці» хотять себе дурити манією величності, то це їхня справа, але нехай не смішать інших православних! Про УГВР я вже писав в своїй статті «Гра в плутанину». Не хочу повторювати вже писане, а лише підкреслюю : чим далі йде час, тим більше неясним стає отой УГВР і навіть скажу більше, стає він загадковим. Чим далі ми одсуваємося від 1945-1946 років, тим менше видається той УГВР зв'язаний з суттю української проблеми і з її життєвим змістом. Чим далі, то легенда про УГВР нагадує знане всім оповідання про того короля, який виїшов на «спасер» цілком голим, бо той кравець переконав короля, що він найкраще олягнений. Усі всльомжі з почоту хвалили той «оляг» і робили компліменти королеві, а звичайний хлопець з народу, побачивши те видовисько, голосно викрикнув : «таж король голий...» Я думаю, що таких хлопчиків з народу сьогодні в наших масах, як на еміграції, так і на рідних землях, вже є досить, щоб подібно сказати і про УГВР. Тому і не вертаюся до цієї теми.

Але останній чинник із згаданого формули — «воююча Католицька Церква» — це вже справа куди серйозніша. Поки паризький «Українець» містив великі статті і відродив багато місяць католицьким спрерам — це була річ нормальна, бо ж частина українського народу — мільйонів з шість на сорок — є уніяти, і тому цілком зрозуміло, що Ватикан повинен пригнувати свою пастуку : цьому є велика його заслуга. Аджеж релігія — це одна із устоїв української національної ідеї. Але когось те пер, з тих статей розміщених в па-

ризькому «Українці» ясно впливає, чорним по білому, що «воююча Католицька Церква» включена, як четвертий чинник із наведеної формули, коли ясно виходить, що перші три чинники (ОУН-УПА-УГВР) мають повну підтримку «воюючої Католицької Церкви», і то допомогу далекойдучу, то приходиться лише жалкувати, що Ватикан заангажувався у політичну акцію, яка навряд чи матиме підтримку не тільки серед українського народу, але і в масах української еміграції. Це заангажування впливає не тільки із згаданої формули паризького «Українця», воно — дуже приховано — видно у інтерв'ю апостольського візитатора Й. Ем. сп. Бучка, даного в Німеччині. На запитання про його відношення до Національної Ради, високий достойник української католицької церкви відповів, що «він вітає її повстання, але, мовляв, шкода, що в її деклараціях «не згадано Бога». Інакше кажучи, як зрозуміти сокритий зміст цієї думки, то католицький єпископ звільняє всіх греко-католиків підтримувати Національну Раду, що ясно сходиться з паризькою формулою.

А хто ж веде одверту боротьбу проти Національної Ради? «Бандеро-лебедівці» і гетьманці. Але гетьманців — як кіт наплакав. «Бандеро-лебедівці» — більше. Що ж виходить? Виходить, що в запілля загального українського фронту відкрито «другий фронт». «Cui prodest?» — кому на користь — говорить правнича формула. На користь тим, хто тримає Україну у своїх лабетах. Як зрозуміти цю залізну логіку фактів з українського життя? Як пов'язати чинність цих чотирьох чинників з відкритою врешті формулою? Як зрозуміти, як прикласти її в життя? Чи ж не пора вже сказати — зась!

Бо ж і програм намічений цими «Великими Чотирьма» веде всіх нас, як що не у сліпий завулочок з всіма експериментами, як Житомир 1941 року (вбивство Сенника-Грибовського і Сціборського), то принаймні на манівці.

Видно, що зайвим говорити до чинників з цієї «Чвірки» Шевченкові слова : «схаменіться, бульте люди...» Бо ж методи у них «модерні», які з тим, що ми звикли вважати мораллю, не мають нічого спільного. Не потрібно ж нам бути Дон-Кихотами!

Як вони не розуміють, що постаті Залізняка і Гонт на Україні можуть ожити, в наслідок чинності цієї «Чвірки» і що там почуття свого місця на землі теж не зникло і не вмерло, як не вмерла і сама Україна, то тим гірше для них. Наше діло сказати зась! Наше діло попередити, їхнє — зважати. Оце і все, що хотілося б тимчасом сказати.

Василь КРЕЧЕТ

Ле Бірск.

ДРУГА КРАВЧЕНКОВА ПРЕСКОНФЕРЕНЦІЯ В ПАРИЖІ

Після закінчення процесу, що відбувався в Парижі на протязі майже двох місяців, Віктор Кравченко влаштував другу пресову конференцію, яка відбулася 7 квітня ц. р. в приміщенні залі «Лютетія». Різким контрастом відрізнялася вона від першої пресконференції: невелика кількість фотографів, лише один синеаст, нечисленна публіка — все це ясно й недвозначно говорило про втрату уваги міжнародної opinio як до самого процесу, так і до головного її персонажу. — Мурин зробив своє — Мурин може відійти.

Це нетяжко було ствердити тому, хто був присутній на цій останній зустрічі й мав нагоду ще раз побачити Кравченка, тепер уже ще більше задоволеного собою, своєю перемогою й тим, що він ніколи не сумнівався в цій перемозі. В попередньому слові п. Кравченко подякував усім, хто вніс свою «лепту» і так чи інакше допоміг йому і «його народу» показати західньому світові большевицьку систему й всі її наслідки, і що модерного Чінгіс Хаана можна бити, якщо знаєш, коли й куди бити. Тепер він ставить своїм завданням розвіяти страх серед народів Заходу перед комунізмом. Вступне слово на цьому й скінчилося, після чого п. Кравченко запропонував подавати питання (листоно), на які він і відповідав.

Питання були найрізноманітнішого характеру, відповіді також. Найбільша зацікавленість зосередилася навколо питання, що буде далі робити п. Кравченко, які держави бажав відвідати й який політичний напрямок буде очолювати. На ці питання п. Кравченко відповів, що тепер, після закінчення процесу, він займатиметься закінченням другої своєї книги, назви якої не хотів подати, — не зважаючи на повторні запитання, — режисурою фільму на сюжет книги «Я вибрав свободу» й виданням стенографічного звіту процесу. Він думає відвідати Велику Британію, Італію, Швецію й Південну Америку і т. д. Про свою політичну платформу вважає, що тут не місце говорити на конференції преси, а цій темі приділить розділ у своїй другій книзі, яка має вийти в січнілютому майбутнього року (одночасно в 1-4 державах). Чи вважає п. Кравченко можливою війну в недалекому майбутньому? Він відповідає негативно, але не стверджує цього остаточно. На питання, що було б, якби замість Сталіна був Троцький, він відповів, що, на його думку, в Союзі Союзі особа не грає ролі, а лише система, з Політбюром на чолі. При чому при цій нагоді хтось

злосливо його запитав: чи він не думає поїхати до Мексико (?!).

Про своє відношення до противників процесу (В'юрмсера й Моргана) Кравченко не має більше нічого сказати, як те, що, якби він вів процес лише проти цих двох персон, то від них залишилося б хіба «мокре місце».

На питання можливості реставрації монархії в Сов. Союзі (після ліквідації совєтської системи) Кравченко різко відповів, що це річ абсолютно неможлива й утопічна після всіх політичних і економічних змін, які відбулися на протязі з 1917 по 1949 рік, і що повороту до старого бути не може. Він персонально с абсолютним противником такого режиму й боротиметься з ним так само всіма засобами й силами як і проти існуючого там тепер комуністичного режиму. При чому ще раз підкреслює, що він нічого спільного не має з такими режимами як у Еспанії, що він проти фашизму, нацизму, расових теорій і т. п. і що він є демократ.

Питання приватного характеру як правило не підходять для висвітлювання в пресі, але бувають багатомовні; серед присутніх було багато жінок, які цікавилися такими питаннями, як то: чи думає п. Кравченко одружитися з французівкою, чи багато костюмів та краваток купив він собі, перебуваючи закордоном, чи не думає відчинити у Франції фабрику труб і т. п. дурниці, а також фінансовим положенням «героя дня», для цього запитували скільки коштував йому процес (23-25 мільйонів франків після відповіді самого Кравченка) і т. п. Це говорить також про повну відсутність зацікавленості закінченим процесом з політичного боку й Кравченком самим, як політичною фігурою. До цього можна додати, що зала, яка має приблизно 350 місць, була тільки наполовину заповнена, й то серед присутніх була дуже велика кількість інспекторів поліції в цивільному. Конференція почалася о 4-ій годині, а вже з пів на п'яту почали залишати залу присутні журналісти.

Ця пресова конференція для Кравченка знаменувала повний «закат» його, як «ведети» на міжнародному горизонті, він зійшов зі сцени так само раптово, як і з'явився, і з усього цього залишилось у спогадах «про процес» одне лише самодовлене обличчя «неслов'янського типу».

На закінчення герої Кравченко з пафосом і жестикуляцією, «от всеї душі», подякував усім, хто поміг йому, його «родіне» і його народові виграти процес і розпрощався до

майбутньої зустрічі слідуною весною (в що ми мало віримо), і тричотири оплески закінчили конференцію й славу п. Кравченка. Так відбулися похорони за останнім розрядом: покійник сам пішов на цвинтар...

***

Пригадуємо, що в справі т. зв. процесу Кравченка йшло про три процеси, які були ведені водночас і тому то суд видав потрійний присуд, тобто окремий присуд для кожної справи.

Перша справа:

Кравченко піддав директора франц. журналу «Lettres Françaises» пана К. Моргана (Claude Morgan) за фальшиві твердження й публічну зневагу в поміщеній 13 листопада 1947 р. в його газети статті американського журналіста Sim Thomas під заголовком «Як був сфабрикований Кравченко», де між іншим представили Кравченка як п'яницю.

Суд визнав п. Моргана за винного й засудив на

- 5.000 фр. кари
- 50.000 фр. відшкодування п. Кравченкові

— оголошення присуду на першій сторінці «Lettres Françaises» тими самими літерами, що була опублікована стаття з 13 листопада 1947 р. і

— на сплачення коштів процесу.

Друга справа:

Кравченко піддав дир. Моргана й ред. Вюрмсера (Wurmser) за знеславлення його в статті з 15 квітня 1948 р. під заголовком «Кравченко вундеркінд», де між іншим писали: «раніше, попередники Кравченка обороняли троцькістів... Кравченко є ворог нашої країни (Франції)... Кравченко с фігурою made in USA...»

Суд визнав панів Моргана й Вюрмсера за винних і засудив обох солідарно на

- 5.000 фр. кари
- 50.000 фр. відшкодування для Кравченка
- оголошення присуду в «Lettres Françaises» і
- сплату коштів процесу.

Третя справа:

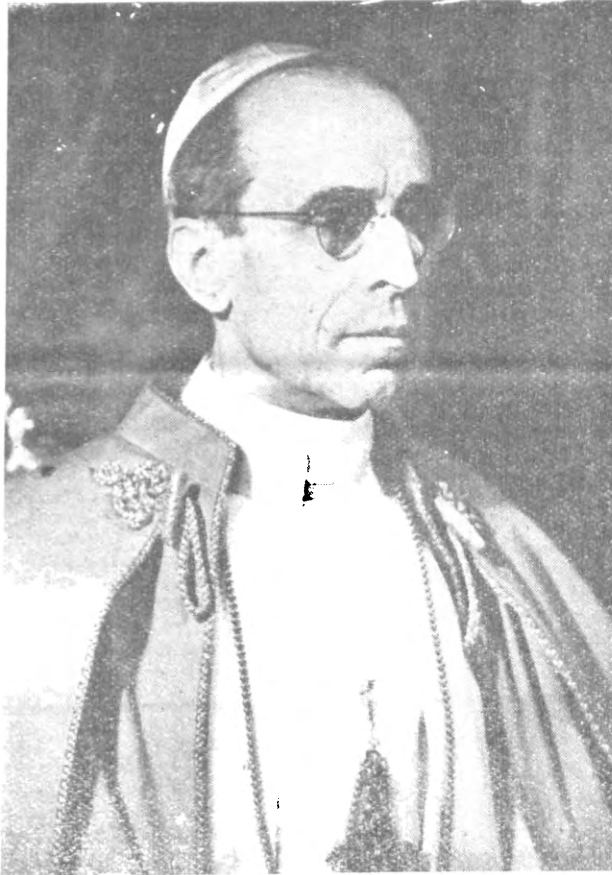
Кравченко піддав п. Моргана за публічні зневаги й знеславлення трьома статтями 22 і 29 квітня 1948 року, де між іншим сказано: «Ми атакуємо Кравченка, ми готові виявити ті брехні, які є в книжці, що підписана його прізвищем і де він представляє ССРСР, як жертву поліційного терору» і де називають його «вульгарним зрадником» і т. д.

Суд визнав п. Моргана винним і засудив на

- 5.000 фр. кари
- 50.000 фр. відшкодування Кравченкові
- оголошення присуду в «Lettres Françaises»
- і кошти процесу.

ЮВІЛЕЙ СВ. ОТЦЯ ПАПА ПІЯ XII

Св. Отець Папа Пій XII

Леонід ПОЛТАВА

ДОРОГИ ГЕНІЯ

У якого народу в найбагатшій бібліотеці й на найубогішому селянському столі лежить його «Кобзар» — книжка, що стала свангелією нації?

А біографія почалася з пошевеливання води, з погляду чужих овець, з розмальовування чужих парканів.

І тут приходять десятки величавих і малих АЛЕ, які завжди позначають життя великих людей.

На восьмому році життя, круглим сиротою, йде дитина, сиротена ще святої віри в добрість людей — до дяка в науку. Там, виконуючи часто непосильну фізичну працю, малий Тарас все ж отанував граматику, неалтир і часословець. І раптом дитина вибухає педитичим гнівом — відповіддю на знуцання дяка-п'яниці: хлопчина пошері б'є «учителя» і, захопивши якусь книжку, втікає. Куди? — знову «в науку».

В Лисенці три дні посить воду й розтирає фарбу, доки переконався,

що це і вся наука. Тарас знову мандрує, не маючи нічого, крім пильно захованої в кишені книжки. Приходить ще одна спроба вчитися великого мистецтва малярства знову невдала: хлопчина йде в хитрий відступ: він буде пасти худобу в своєму селі, і... читати, читати, читати... цю чудову книжку з кувитками!

Хлопчина росте. Доля змінюється: поміщик Енгельгардт забігає Тараса в свої покої служити козачком. Хлопець син-так виконує обов'язки: чистить чоботи, записує Енгельгардтові людьку. Це вельми не належить він своєму власникові Енгельгардтові! Вочі — потай від усіх Тарас малює. Вочі він не належить ні поміщикові, ні собі — він уже починає малювати мистецтвом. Це продовжується й в Петербурзі: світлинами, т. зв. «білими» очима, втікає від панського ока, молодий Шевченко змальовує статуї Літньо-

го Саду. Тут вперше зустрів його маляр Сошенко, вперше писав Шевченко поезії, вперше було сказано велике слово «воля» — про можливість викупу з кріпацтва. Хоч відоме дитяче шукання «стовпів, що небо підпирають» — було вже першим проявом гоню до волі.

Звільнений від кріпацтва Тарас-Шевченко вчиться в Академії Мистецтв, і тут — зовсім АЛЕ: великий Брюлов — учитель Шевченка в Академії — це провідник і оборонець класичного стилю в малярстві, стилю з його релігійно-містичними темами, далекими від життя. Шевченко дуже любив Брюлова й малярство, але ще дуже любив він свій народ, який переживав тоді далеко не містично-релігійного порядку роки — і з маляра-Шевченка не вийшло те, що мало б бути. Сидючи над картиною — він раптом відкидав пензля й брав перо. Навкі стілі тут його не сновували — він творив поезію, близьку народові — трепетну, зрозумілу, живу. Академія Мистецтв, Петербург і любов до вітчизни — зробили з Тараса Шевченка українця-європеєця, культуриста, всебічно розвиненого, багатого, знаючого інші мови (польську, частково французьку, не вказуючи вже про російську — спочатку цілком незрозумілу йому мову) людську.

В 1929 році став папським кардиналом, а в 1930 р. став на становищі секретаря стану, Вілліус Армагетіус, Францію, Угорщину, США.

В березні 1939 р. Кардинал Пачеллі доклав виборів та найвище становище католицького світу Папу Римського з іменем Пій XII і на цьому пості він перебуває до цього часу.

Звільнений від кріпацтва Тарас-Шевченко вчиться в Академії Мистецтв, і тут — зовсім АЛЕ: великий Брюлов — учитель Шевченка в Академії — це провідник і оборонець класичного стилю в малярстві, стилю з його релігійно-містичними темами, далекими від життя. Шевченко дуже любив Брюлова й малярство, але ще дуже любив він свій народ, який переживав тоді далеко не містично-релігійного порядку роки — і з маляра-Шевченка не вийшло те, що мало б бути. Сидючи над картиною — він раптом відкидав пензля й брав перо. Навкі стілі тут його не сновували — він творив поезію, близьку народові — трепетну, зрозумілу, живу. Академія Мистецтв, Петербург і любов до вітчизни — зробили з Тараса Шевченка українця-європеєця, культуриста, всебічно розвиненого, багатого, знаючого інші мови (польську, частково французьку, не вказуючи вже про російську — спочатку цілком незрозумілу йому мову) людську.

Ні дяка-вчителя, ні поміщика, ні омертвювача (хоч і дяка зважля) Академія Мистецтв, ні замовлення деяких «братів» спід Москви — перейти на російську мову — це зробили свого, Гейлі переміг.

1817 року Т. Шевченка заарештовують разом з Кудішшем, Гостомаровим та іншими за приналежність до

Кирило - Методіївського Братства. Формально Шевченко не був у Братстві але фактично — був його душею. Хто ж бо сміливіше й палкіше висловлював національно-революційні демократичні (в часи самодержав'я) думки?

Тепер уже поет говорить від імени цілого народу і захоплені відгуку звідусіль від людей, що читали його поезії — підтверджували йому це велике право.

Шевченкові було заборонено на заслання писати й малювати навіть Божу Матір! Але це ж тоді були написані т. зв. «захальні книжечки», які поет ледве проніс крізь обшук у 1850 році й які ввійшли в «Кобзар» (оригінали зберігаються в Києві).

По звільненні з заслання йому було дозволено перебувати й малювати в Петербурзі але — під наглядом поліції. Т. Шевченко знав про цей нагляд та ніде одним словом не згадав він про нього. Чи не найкращий приклад вияву своєї абсолютної зневаги. За доказ, що це не був собі звичайний острах, маємо останні поезії, між ними й «Царя до ката поведуть!» («Хоча лежачого», 20. X 1860 р. Петербург).

І все життя на дорогах Київщини, в багнях Петербургу в пісках Кос-Аралу в безладних вулицях Нижнього-Новгороду все життя: Україна. Вона, як висока зірка, що світить всюди, що її видно з кожної країни. Поет жив нею.

Лежачи в ліжку, смертельно хворий, поет говорив М. Лазаревському про Україну, дивлячись у вікно, завішене в'язким петербурзьким туманом: «От, якби додому. Там би я може одужав».

Багато талантів вивозила Москва, багато виїздили з України самі. Одні — щоб згинуть, другі — щоб стати ще більшими. Ті, які не поривали з Батьківщиною, — так чи інакше — ставали великими. Генії українського народу поверталися до нього. Повертався композитор Бортия-ський: в глуху зимову ніч втікає він в убогу Україну з розкішного Петербургу; втікав філософ Григорій Сковорода в свою соняшну країну. Повертався й Тарас Григорович Шевченко — в оббитій червоною китайкою туні. Не лише духово він ніколи не виходив з України) але й фізично — хотів він бути там — і там, над рідним Дніпром він є навіки...

«Я любив його за те що він впродовж 20-літнього солдатського огидного життя не опоганив і не принизив своєї національної гідності (про українського солдата А. Оберемка, що був з Т. Ш. в одній військовій частині на Кос-Аралі).

З «Щоденника» (1857 р.)
Т. Шевченка

«...Будь ласкав напиши до мене так як я до тебе пишу, не по-московському, а по-нашому»... «...Я твого листа не второпаю. Чорт-зна, по-якому ти його скомпонував, ні по-нашому, ні по-московському»...

З листа Т. Шевченка до брата
від 15. VII 1838 і 2. III,
18 0 оку.

«Шевченко, пише Варвара Репніна, — був поетом у всім значенні цього слова: він своїми поезіями упокорював усіх... він поривав за собою старих і молодих, холодних і палких. Він був наділений, більше, як талантом. Йому був даний геній».

З листа П. Куліша: «Посилаю тобі, брате Тарасе, «Оповідання» Вовчка... Як ти їх уподобаєш? Пиши ширю, бо ти в нас голова на цілу Україну...»

Знашого життя

ФРАНЦІЯ

ПАРИЖ

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ РОКОВИНИ

В неділю 13-го березня ц. р. у одній із найкращих залей Парижу, а саме в залі «Військового Клубу» на площі Сент-Огюстен, — заходами Українського Центрального Громадського Комітету влаштовано було цьогоорічне Шевченківське Свято. З доручення Комітету організаційною частиною Свята керував полковн. Д. Юськевич, Голова Паризької Філії Т-ва б. Вояків Армії УНР. Дуже гарний, стилевий і витриманий в тонах портрет Т. Шевченка виконано було арт. мал. Савченко-Більським.

Програма Свята складалася з вичерпуючого і цікавого по своїй задумі реферату п. ред. Чайковського, співів хору «Пісня Рідного Краю», сольоспівів та декламацій. Хор «Пісня Рідного Краю» під майстерним диригуванням п. К. Миколайчука виконав кілька річей. Де-які з них мали сольо у виконанні пані Е. Піотрович та п. С. Топольського. Ці ж солісти виступили і з окремими номерами, виконання яких викликали заслужені оплески. З декламаціями виступили між інш. артисти Па-

ризької трупи пані Чайка, і пані Ещенко.

Свято, що розпочалося традиційним «Заповітом», закінчилося співом національного гімну. Треба одмітити, що прегарна зала «Військового Клубу» була вповнена українським громадянством по береги (ок. 700 осіб).

10 квітня ц. р. Четвергова Школа влаштувала Шевченківське Свято. Програм складався виключно з дитячих виступів: декламацій, хору та вільних рухів до слів Дитяча Присяга, Батьку Тарас, Боже Великий. Вступне слово було сказане учителькою школи, пані Жолкевич.

Приємно було зустрітися з великою кількістю дітей в національних убраннях та ствердити, що те зацікавлення та любов, яку проявляють до своїх учнів керівники Української Четвергової Школи — панство Жолкевич та сестри-службниці — дали добрі наслідки.

В неділю 6-го березня ц. р. Секція б. Вояків-Українців з Французького Війська згадала урочисто своїх товаришів, що згинували на терсні

Франції в боротьбі з німцями; після Служби Божої в Українській Православній Авток. Церкві відслужено було урочисту панахиду за спокій душ українських патріотів, полеглих за волю Франції. Потім у приміщенню Українського Клубу влаштовано було поминки, на яких, крім Управи Секції і її членів, як також і членів Т-ва б. Вояків Армії УНР, були присутні інж. С. Созонтів, Голова УЦГК, митрофорний протоієрей Вол. Вишневський та інші. Прекрасне враження викликала маленька деталь поминок — це стародавня наша традиція — блюдо з коловом із запаленою свічкою посередині. Генеральний Секретар Секції п. Петро Номич, після колоткої вступної промови прочитав список полеглих товаришів. Промовляли готім член Секції С. Левицький, прот. В. Вишневський, інж. С. Созонтів, І. Рудичів і М. Ковальський.

Зала Клубу залелве вмішувала усіх тих, хто зібрався віддати пошану полеглим молодим українцям, які своєю кров'ю скріпили дружбу України з Францією.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР СЕРЕД СТУДЕНТІВ

26 березня ц. р. Українська Студентська Громада в Парижі організувала вечір «Української Літератури».

Програма вечора складалася з основної доповіді, яку виголосив ред. Д. Штикало, та читання мистець-

них творів (поезій і прози) студентами та студентками. Вечір охоплював літературну творчість останнього десятиліття (1939-1949 рр.).

ВЕЧІР БІЛОРУСЬКО - УКРАЇНСЬКОЇ ДРУЖБИ

19 лютого п. р., за ініціативою спеціального укр.-білорус. Комітету в Парижі, відбувся вечір українсько-білоруської дружби, що пройшов під гаслом дружньої співпраці, обох національностей і підтримки їх у всіх напрямках діяльності. Від Білоруського Комітету на вечорі виступив з промовою президент Білоруської республіки п. Абрамчик, а від українців — п. Поліщук.

Обидва панове гаряче вітали цей перший спільний вечір громадян двох народів, які борються за свою незалежність.

Концерт, влаштований так само спільними силами обох Комітетів, пройшов з великим підйомом і був цікавий якраз тим, що в ньому були зібрані твори й зразки народного фольклору обох народів.

ЛІОН

В річницю смерті голови Українського Товариства «Просвіта» в Ліоні, поручника Петра Лагошина, в місцевій церкві відслужено було панахиду за спокій його душі. Ця жалібна урочистість збирала не тільки родину й приятелів покійного, але й численне громадянство м. Ліону. Особа ж покійного оточена великою пошаною серед місцевого громадянства, якому він віддав усі свої сили й енергію.

СОШО

20-го березня п. р. Монбеліарська філія «Української Громади у Франції» відбула традиційне свято Т. Шевченка. Реферат відчитав п. Горбовий Петро. Промовляли про значення Т. Шевченка п. п. Проців та Онишко. Слідували далі декламації літей: Солов'ївна, Горбові Зеник і Іринка, Гурманівна, Бойнівна, Онишків та Герунові Роман, Іван та Данило. З дорослих декламували: Солов'їва, Ферендович, Ожлова, Горбова, Онишкова, Гайдучок і Барабан. Далі відбувалися співи хору, дуети та соло. Свято закінчилося співом національного гімну.

ЛЬОПІТАЛЬ

Українська Громада в Льопіталі (деп. Мозель) з сумом повідомляє, що в ніч на 17 березня п. р., біля міста Льопіталь, загинув у шахті під час праці українець Мазурчак Василь. Покійний народився в 1924 р. на Лемківщині, був він неодружений. Залишив у товаришів теплий спогад про себе, як про доброго українця й гарячого патріота. Вічна йому пам'ять.

ЛЬОНІВІ

10 березня п. р. в Льоніві (деп. Мерт і Мозель) помер Лицар Залізного Хреста, учасник збройної боротьби 1917-1921 рр., член філії Товариства б. Вояків Армії УНР у Льоніві, п. Гайдук Іван. Покійний походив з Київщини. Перебуваючи на еміграції, весь час належав і підтримував українські організації, будучи зразковим членом і громадянином.

Поховано його на цвинтарі в м. Регоні. Ховав його прот. О. Новицький при великій участі місцевих українців. На похороні були присутні представники дирекції тієї фабрики, де покійний працював 19 років. Управа місцевої філії Т-ва б. Вояків висловлює сердечну подяку пор. В. Калиниченкові, уповноваженому філії Т-ва в Оден-ле-Тіші, члени якої майже в повному складі прибули на похорон їхнього бойового товариша. Так само щира подяка диригентові хору п. Лисенкові Левкові й всім співакам з Оден-ле-Тішу, Вільрю та Льоніві.

ТУЛУЗА

Українське громадянство Тулузи та околиць заснувало філію Української Громадської Опіки і на своїх зборах від 3-го квітня п. р.; вибрано до керуючих органів слідуючих осіб:

До Управи:

Головою — п. Брайко

Заст. Голови — п. Др Стефанюк

1-ий Секретар — п. Цимбалюк

2-ий Секретар — п. Іваницький

Скарбник — п. Саардак

Член Управи — п. Пашенко.

До Рев. Комісії:

п. Дмитренко, п. Франків, п. Павлюк.

БЕЛЬГІЯ

«РУХ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПОРЯДКУ»

27 лютого 1949 р. в м. Льежі відбулася нарада українців з метою створення на території Бельгії якнайкращих умов для праці найвищого українського політичного проводу — Української Національної Ради.

Нарада ухвалила скликати на 20 березня 1949 р. на 10 год. ранку в м. Льежі Великі Збори українських патріотів Бельгії, присвячені УНР-Раді.

Після виголошення реферату про УНР-Раді нарада вважала за потрібне запропонувати створення окремої масової організації українців Бельгії під назвою: «Рух українського правопорядку», що матиме на меті всебічно сприяти роботі УНР-Раді. Після цього відбудуться установчі збори цієї організації.

Для практичного здійснення цих планів нарада виділила ініціативний комітет; персональний склад його такий:

Президія: Левко І. — голова, Росенко — заст. голови, Цар М. — секретар, Олійник В. — орган. референт.

Члени: Бойко Ф., Макаренко Б., інж. Примак, Ромінський, Скиба І., Теслевич М.

Хай «Рух українського правопорядку» стане могутньою масовою підпорою всього українського громадянства УНР-Раді, а також грізною силою проти тих, хто намагається посіяти серед українців розбрат, хаос та безголов'я.

З'ІЗД ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК

8-9 травня 1949 р. в м. Брюсселі має відбутися перший З'їзд Українських Проф. Спілок для створення Конфедерації Українських Проф. Спілок в Європі. Делегатів Спілки даного терену, а там, де таких немає, — їх визначають проводи Українських Центральних Громадських Установ, які є членами КОУЦУ. Цей З'їзд скликається ініціативним Комітетом: Спілки Українських Робітників у Бельгії та Об'єднання Українських Робітників у Франції.

З ДІЯЛЬНОСТІ КОМІТЕТУ ДОПОМОГИ СХІДНЬО-СЛОВ'ЯНСЬКИМ СТУДЕНТАМ

8 лютого п. р. на річних Зборах Комітету Допомоги Східно-Слов'янським Студентам у Бельгії, який, як відомо, спеціально займається українськими студентами та під опікою якого знаходиться укр. студентський дім у Лювені, вирішено іменувати директором укр. студентського дому в Лювені Впр. о. проф. Г. Ван ден Бранден. Сьогодні ця інституція опікується 60-ма українськими високошкільниками в Бельгії.

«ПРО УКРАЇНА»

28 грудня 1948 р. створено в Брюсселі з ініціативи інж. А. Кішки Комітет «ПРО УКРАЇНА», метою якого будуть студії українських проблем в загальному, а зокрема дослідча та документальна праця над українською еміграцією в Бельгії. Одною з дальших цілей цієї новоствореної інституції буде теж моральна, інтелектуальна, а по змозі й матеріальна допомога більше ніж 10-тисячній масі укр. робітництва на терені Бельгії, що в сучасний мент здебільшого прагне в ругливій промисловості. Недалекий речинець закінчення контрактів праці вимагатиме нових конкретних заходів у зв'язку з новим положенням.

Президентом Комітету «Про Україна» є кол. міністр фінансів Бельгії та теперішній президент Бельгійського Банкового Товариства професор Янсен. Крім цього в склад Комітету входять: проф. Дюпріс — віцепрезидент, відомий адвокат Делспелер (в'язень німецьких конц. таборів) — скарбник, інж. А. Кіш-

ка — ген. секретар, а п. Журден — бельгійський промисловець, М. Логуш, синдикальний представник та інші як члени.

(Лювен, П. Б.)

ГОЛАНДІЯ

ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ В УТРЕХТСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

1 лютого ц. р. відбувся в Музикознавчому Інституті Державного Університету в Утрехті (Голандія) вечір, присвячений українській музиці. Програму вечора склали: вступна доповідь п. М. Антоновича про укр. музику та її історію. В доповіді звернено увагу слухачів на музику культуру Київської Русі та на укр. музик: Дилецького, Березовського, Бортинського й інших, яких західно-європейська музикознавча література визнає за російськими джерелами росіянами. Концертна частина складалася з українських пісень, у виконанні хору українських богословів з Кюлемборгу, та солових пісень. Концерт цей відбувся на спеціальне запрошення директора Інституту, відомого голандського музиколога, проф. Смайре.

(Лювен, П. Б.)

НІМЕЧЧИНА

— Високопреосвященного Владику Івана Бучка, Апостольського Візитатора для українців у Західній Європі, відзначено титулом Доктора «honoris causa» Укр. Університету.

— Наукове Тов. ім. Т. Шевченка обрало проф. І. Борщака своїм членом.

— На голову ЦПУЕ в Німеччині обрано знову заст. голову Виконного Органу Української Національної Ради п. Василя Мулрого.

ЗАСНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ЗОЧНОГО НАВЧАННЯ ПРИ УВУ

Зважаючи на дедалі більше розпорощення нашої еміграційної молоді, Професорська Рада Українського Вільного Університету схвалила проєкт Інституту Зочного Навчання при УВУ. Інститут цей творитиме автономну, але пов'язану з УВУ високошкільну установу.

Перша Професорська Рада складається з таких професорів: проф. Микола Васильєв, проф. д-р Ілля Вітанович, проф. д-р Володимир Кубійович, проф. д-р Олександр Кульчицький, проф. д-р Іван Мірчук, проф. Лев Окіпніський, проф. д-р Ярослав Палох, проф. Віктор Петров, д-р Микола Шлемкевич. Директором Інституту є проф. д-р Олександр Кульчицький.

Про матеріальне забезпечення Інституту дбатиме спеціальна Кураторія.

Навчання в Інституті спирається

на спільній для всіх відділів Інституту одпорічній українознавчій підваліні. По закінченні першого року, навчання провадиться в спеціальних трирічних відділах: гуманістичному, правничому, економічному та журналістичному. Таким чином продовж чотирьох років студіюючи підготовлятимуться до магістерського кінцевого іспиту. Іспит провадитимуть визначені університетським Сенатом іспитові комісії, що діятимуть в різних скупченнях української еміграції.

Проводиться інтенсивне готування до позилання курсів. Проспект Інституту з'явиться незабаром.

Адреса Інституту: *Ukrainische Freie Universitaet, Munchen, Versaillesstr. 4. III, Allemagne.*

АНГЛІЯ

12-13 березня ц. р. в Лондоні відбувся річний З'їзд Союзу Українців у Великій Британії. На Голову нової Управи СУБ'у обрано п. Фундака. Почесним Головою обрано сина б. гетьмана П. Скоропадського — інж. Д. Скоропадського, претендента на український престол.

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

ПОМЕР Проф. РАКОВСЬКИЙ

28 лютого в Ньюарку помер проф. др Іван Раковський, сеньор українських учених та голова Наукового Товариства ім. Шевченка. Похорон відбувся 4 березня. Покійний видатний наш учений мав 74 роки. Під час подорожі з Європи до Америки проф. І. Раковський застудився й, прибувши до Нью Арку, тяжко захворів, пробувши на новому континенті тільки кілька тижнів. Українське Громадянство як у Європі, так і в Новому Світі, тяжко засмучене цією втраатою.

ЗАГ. ЗБОРИ «САМОПОМОЧІ»

5 березня ц. р. в Нью-Йорку, в домівці Українського Демократичного Клубу, відбулися загальні річні Збори організації української іміграції «Самопоміч». На зборах були присутні 62 делегати. Від Національної Ради вітав збори д-р Я. Зозуля. Збори уділили абсолютній уступаючій Управі, а до нової Управи обрано: головою — Ю. Ревая, місто головами: д-ра Т. Воробця, д-ра В. Пушкаря; секретарем — І. Слободяна; культ.-осв. референтом — проф. І. Паливоду, госп.-фінансовим референтом — інж. П. Красноноса, референтом суспільної опіки — М. Головейову, референтом молоді — проф. М. Лисогора, референтом преси і пропаганди — проф. М. Кокольського і членом Управи — о. Р. Боровського. Заступниками: В. Прип'яка і М. Лапчика. Контрольна Комісія: д-р Р. Осінчук, мгр. М. Мадай, М. Головей,

Р. Дацько і М. Дронь. Громадський Суд: д-р М. Багрийівський, мгр. І. Заяць, д-р М. Куницький, д-р Т. Олесюк, мгр. О. Слівинський.

Збори закінчилися відспіванням національного гімну.

КОНКУРС

Центральне Бюро Українських Науково-Дослідчих Інститутів цим оголошує конкурс на науково-дослідчі й політично-публіцистичні праці оголошені друком, або написані на протязі біжучого 1949 року. На цю ціль призначається сума 200 доларів. Авторів найкращої праці вибрана буде нагорода в сумі 60 доларів. Авторів другої праці — 40 доларів. Дальшим — 3, 4, 5 і 6 авторам по 25 доларів. Праці оцінить і нагороди присудить спеціальний Конкурсний Комітет, покликаний Центральним Бюро Українських Науково-Дослідчих Інститутів.

Умови конкурсу слідує:

1. Праця має бути написана доброю, літературно обробленою, українською мовою.
2. Розмір праці — до 48 сторінок друку звичайної вісімки.
3. Праця має бути подана в машинописі на одній лише сторінці, через рядок і з полями.
4. Праця має бути надіслана в двох примірниках до Секретаріату Центрального Бюро У. Н.-Д. І. не пізніше 31 січня 1950 року. Праця повинна мати повний підпис автора і його теперішню точну адресу.
5. Додатки до праці, як то: фото, мапи, рисунки і т. п. — в обмеженій кількості.
6. Праці лишаються й надалі повною власністю авторів, однак Інститут Зеленої України матиме першештво в договорюваннях з авторами з приводу справ друку цих праць.
7. За порозумінням з авторами праці можуть бути друковані Інститутом, не чекаючи на результат конкурсу.
8. Праці, що на протязі 1949 р. будуть видруковані в інших виданнях, можуть бути також надіслані на конкурс.

За Центральне Бюро У. Н.-Д. І.:
Генеральний Секретар —

Інж. Лев БИГОВСЬКИЙ

Адреса: Central Bureau of Ukrainian Scientific Research Bodies, P.O. Box 291, Cooper Station, New York 3, N. Y., U. S. A.

ШНДО ВИЛАЗИТЬ

Як подає газета «Українська Громадська Пора», що виходить у Детройті (США) з 24 лютого ц. р.), на світ Божий вилазить деякі пікаресні речі, зв'язані з процесом Кравченка. Як відомо, по стороні большевицької французької газети

«Lettres Françaises» виступав проти Кравченка американець Альберт Кан. Цей свідок, як виявляється, відомий в Америці своїми нападами на українців взагалі, а зокрема на проф. М. Григоріва, якого він обвинувачував у нацизмі. Проф. Григорів свого часу потягнув згаданого А. Кана до суду. Тоді Кан своє обвинувачення відкидав, а радіопромоуєць Вольтер Вінчел, який на основі інформації Кана говорив по радіо, мусів заплатити 2.000 доларів за зонтки.

З наведеного прикладу ясно видно, що вартє свідчення Кана на процесі Кравченка.

ПАРАГВАЙ

УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ В ПАРАГВАЮ

(з дописів п. Вислоцького)

На протязі 1948 р. до Парагваю приїхало біля 30 родин скитальців переважно з Франції і Швейцарії, а потім і кілька груп з Німеччини. Першому скитальцеві укр. громадянство, як символічний дар, купило ферму, інші мусіли входити в нове життя власними силами й працею.

Хто з новоприбулих осів на ріллі, або відкрив власну майстерню, чи заорендував ферму — має сьогодні добрі умови життя. Це здебільшого селяне, які на землі всюди дадуть собі раду, а Парагвай якраз потребує переважно рільничу робочу силу. Люди інтелектуального труда, вчені, лікарі, артисти, вчителі, які отримали візи, як рільничі робітники, пишуть розпучливі листи, бо не мають ніяких можливостей влаштуватися за фахом. Але ж ці люди, іду-чи з Європи, знали, що Парагвай (за еміграційним законом) ввозить: 80 відсотків рільників, 15 відс. ремісників і фахівців і лише 5 відс. лікарів, священників і т. п. Отже не треба легковажити й їхати на «якось то буде», бо, прибувши на місце й не знаючи мови, не маючи ніяких можливостей знайти працю за фахом — залишається одне: лаяти цілий світ і... бідувати. Еміграція не є подорож на директорську посаду, а тяжка боротьба за кусень хліба. На жаль, багато з скитальців цього не усвідомили й досі.

Для людей фізичної праці, особливо на ріллі — Парагвай є країною вільною й можливою для поселення, особливо коли працездатною є вся родина. Спочатку можна найнятися рільничим робітником, набути досвіду в рільництві (яке є цілком відмінне від нашого) і за зароблені гроші самому купити або заорендувати землю. Невелика кількість ремісників (але з власним приладдям) могли також дістати порядну роботу. Для інших категорій праці тут дуже важко знайти працю й заробіток, а для професорів, акторів,

юристів — абсолютно неможливо. (Адреса п. Вислоцького: Wyslolsky I., Casilla de Correo 6, Carmen del Parana, Paraguay, South America).

КИТАЙ

З Китаю повідомляють, що тамешня українська колонія помітно зменшується; українці виїждять на Філіпіни, до Австралії, а дехто й до Аргентини. Акцію переселення веде ІРО. Українська Громада в

Шангаї працює як і досі, а може навіть і більш жваво, з огляду на велику небезпеку, що загрожує українським емігрантам в китайському середовищі.

І. Р. О. вивезло з Шанхаю європейських біженців (12.000-13.000 людей) на острів Самар або на одну з бувших морських американських баз.

Філіпінський уряд дав дозвіл тільки на 4 міс. перебування в цих місцевостях європейським біженцям.

Кількість українців у Шангаї в цю пору приблизно 80 осіб.

3. Преси

Ще трошки ясніше!

В «Укр. Трибуні», органі УГВР з дня 10. IV. 49 р. появилася стаття п. Олега Зеленецького під заголовком «Визвольний рух і наша еміграційна дійсність», де між іншим написано:

Майже всьому українському загалові на еміграції сьогодні вже відомо, що ОУН(р) і «Сурма» з одного боку та визвольний рух в Україні і УГВР, керівник цього руху, з другого, це зовсім окремі явища. Як відомо, ОУН(р) жадної революційної діяльності не веде, оо ця організація існує тільки на еміграції. Востаннє стало вже цілком ясно, що і духово її нічого не в'яже з визвольним рухом на Рідних Землях. Не зважаючи бо на всю її визвольно-революційну фразеологію, ОУН(р) стоїть на протилежно інших ідеологічно-програмових позиціях. Щоб про це переконатися, вистачить порівняти хоч би програму ОУН в Україні, чи збірку краєвих матеріалів «Позиції українського визвольного руху», перевидану на чужині, чи врешті статтю Іолтави з органу ОУН в Україні «Ідея і чин» ч. 10, за 1946 р. «Елементи революційності українського націоналізму», — що її передрук іде саме тепер в «УТ», — з писаннями офіціозу

ОУН(р) «Визвольна політика», чи з не опублікованими, на жаль, поглядами лідерів цієї партії, виголошеними на партійних конференціях, чи хоч би з писаннями Донцова, поміщуваними сьогодні в газетах, що стоять під впливом цієї партії.

Ми віримо п. О. Зеленецькому, що ОУН(р) не має ні організаційного, ні духового зв'язку з визвольними змаганнями України й за компетентні висношення в цій справі ми йому щиро вдячні, бо це розкриває, так би мовити, майже власними руками, перед нашим громадянством велику частину цього блефу, яким від років обдурювали своїх легковірних земляків несолідні партійці.

Ми будемо не менш вдячні тим, які допоможуть розкрити й другу сторону цієї самої медалі. Патріотизму не можна спірати на міражах, бо це викликає згодом духове заломання й недовір'я навіть до найбільш слухних справ. Дійсність, серед якої живе в цю пору український народ, справді серйозна; нормальні люди бачать її такою, якою вона є, а слабі духом тікають в сферу власної хворої уяви. — ми їх не лаємо за це, вони ж не винні. Остерігати, проте, треба.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦЬКЕ Т-ВО В ПАРИЖІ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

У.М.Т. поставило собі завдання сприяти всебічному розвитку українського театрального мистецтва та споріднених з ним галузей української національної культури на чужині.

Для здійснення цього завдання Т-во намагається створити в Парижі сталий Український Театр, перманентну виставку укр. мистецьких виробів та ін., — як с а м о в и с т а ч а з и н у, тверду

матеріальну базу для наміченої своєї діяльності.

Не гурткові чи персональні зусилля, не визиск мистецьких сил, не комерційну конкуренцію з ким будь, — лише культурну співпрацю всіх діючих сил української еміграції намагається організувати У.М.Т. Українських артистів, митців, людей доброї волі, серце яких жвавіше тріпоче разом з думкою — про збереження укр. національної культури

на чужині, Т-во запрошує до співпраці.

Національна культура кожного народу — це його непереможна зброя в боротьбі за свободу, незалежність і добробут — за свою рівновартість з іншими культурними націями.

Істотна прикмета нації, це — наявність національної культури (мова, звичаї, вірування, мистецтво, спосіб господарювання і т. д.). Але вільний розвиток всіх творчих здібностей нації може забезпечити тільки наявність незалежної національної держави, тобто наявність національного Державного Центру.

Українська нація — свій Нац. Держ. Центр — УНРаду — має. Українська національна культура — з давніх давен znana цілим культурним світом, як пишна квітка серед інших культур.

Та сьогодні, у викривленому на всі боки житті людства, точиться запекла боротьба. Руїнуються національні держави. Винищуються національні культури й культурні діячі. В тому числі — і в Україні.

Українській національній культурі загрожує велика небезпека. Ненаситима імперіялістична гонитва Московії до панування над світом намагається винищувати все українське. Навіть назву України. І то з тим, щоб захопити багатющі українські землі, поневолити та визискувати українську людність, привласнити собі здобутки української національної культури.

Українське Мистецьке Т-во, саме зза отой загрози та нищення нашої культури, стоятиме за збереження й підсилення Укр. Нац. Державного Центру — УНРади, що єдиний стоїть на сторожі вільного розвитку творчих сил нашого народу та розвитку його культури. УМТ-во щиро й віддано співпрацюватиме з кожною українською національною організацією. Саме тому УМТ-во закликає всіх людей доброї волі ставати в лави культурницьких робітників Т-ва, та спільними зусиллями й працею служити Українській Нації.

Як це зробити? — Немає на світі нездійснимого, коли людина справді того захоче. Справді хотіти — це значить: так хотіти, як хочеться їсти, пити, дихати. Щонайменше — так, як хочеться викурити цигарку. Це не жарт. Нехай кожен перевірить себе.

Практично: коли хочете збереження й розвитку Укр. Нац. Культури на чужині: — 1) забезпечте укр. мистецьким силам можливість праці за своїм мистецьким фахом.

2) Забезпечте матеріальну можливість витягти з маси еміграції талановиту українську молодь та дати їй змогу удосконалювати свої природжені здібності.

3) Забезпечте матеріально створення захоронки для артистів-інвалідів, безробітних та молоді на

час студій. Тим самим використаєте сили й здібності їхні, для добра нації.

4) Зацікавте та притягніть у свої лави чужі, сторонні мистецькі сили. Співпрацю з ними — себе посилите; а їм — покажете безпосередньо скарби української національної культури.

Для здійснення всього цього кожен українець чи українка:

1) повинні вчашати на кожну виставу, концерт чи що інше, уряджене УМТ-вом та приводити з собою прия-

телів чужинців;

2) повинні підтримувати Т-во: словом — порадою, ділом — співпрацею, продажем квитків на укр. мистецькі вистави;

3) підсилювати матеріальні можливості Т-ва грошовими членськими вкладками;

4) підтримувати діяльність Т-ва критичними зауваженнями, хоч би й найгострішими, — але безпосередньо до Управи Т-ва скерованими (5, rue Gasnier-Guy, Paris XXe).

УПРАВА

«Закон» -- справжня перемога Театрального Колективу У.М.Т.-ва в Парижі

Як відомо широким колам українського громадянства у Франції, кілька місяців тому в Парижі було створено Укр. Мистецьке Т-во, яке між іншим поставило собі за мету організувати сталий Український Театр у Парижі. В склад цього Т-ва ввійшли всі наявні мистецько-артистичні сили, які перебувають на терені Парижу.

Драматичною виставою «Закон» Мистецьке Т-во включилося серйозно до сталої праці, бо перші два концерти — камерний і п. Міро-Скалі, помимо свого високого мистецького рівня, не були виразним показником праці Т-ва, як колективу, а лише досягненням індивідумів, — і, на жаль, не викликали належної уваги серед українського громадянства. «Закон» вніс нову, свіжу творчу ініціативу й показав, що ми маємо всі дані для створення постійного Укр. Театру. Постановою «Закону» провадилася в тяжких умовах, участь у ній брали й актори й аматори, — але вистава стала на рівень справжнього мистецького показу й довела вміння наших людей — малими засобами робити великі речі.

Сама тематика вистави є життєвою, сучасною й людською, має в собі елементи реалістичної вистави, які підсилюються ще більш вдалою грою виконавців. Дехто з українців (може для того, щоб приховати дійсну причину небажання відвідати виставу) зауважує ненормальність самої ідеї «Закону» й вважає шкідливою її пропаганду зі сцени Укр. Театру. В теперішній час, коли на кожному кроці зустрічаються не тільки аморальні, а і злочинні, негідні людської істоти — речі й вчинки, яку аморальність можна закинути почуттям людського інстинкту — Богом даному, бажанню жінки мати дитину, для народження якої вона власне прийшла в життя! І якими б засобами вона не спромоглася здійснити свою мету — всі вони виправдують її — як матір. Хай як далеко не пішла емансипація жінки, — в своїй природі вона завжди залишається матір'ю, й єдине

право, яке ніщо не може подолати — це право жінки мати дитину. Без неї нема родини, без неї нема щастя в подружжі. І це просто й ясно показав автор у своїй п'єсі. Чомусь, коли ми дивимося виставу, де люди лицемірять, грабують, насилують, — це не викликає в нас обурення проти від'ємного впливу такої вистави на глядача, а страждання жінки, що не має дитини, яке штовхає її на шлях авантур, — ці страждання ми вважаємо «аморальними».

Артистичне виконання ролей здивувало багатьох присутніх, бо серед виконавців, крім справжніх фахівців (п-ні Чайка, п. Дніпровий) були й молоді артисти-аматори (як п. Грінченко, панна Миколаєнко, пані Кукловська). Під мистецтво режисурою п-ні Чайки всі вони знайшли себе в тих персонажах, які ними виконувались, і тому вся вистава робила враження професійного колективу талановитих акторів. Ця вистава пройшла з великим успіхом, при великій наявності глядачів, серед яких було багато чужинців, і зробила велике враження навіть на тих, хто скептично дивився на спроби поставити щось «скомпліковане» силами укр. акторів.

Постановка «Закону» переконує нас і зміцнює нашу віру, що ми на прямій дорозі до створення свого сталого Українського Театру в Парижі.
Е. ШОТРОВИЧ

Читайте книжку **Ціна 100 фр.**

**МИКОЛИ КОСТОМАРОВА
«КНИГИ БИТІЯ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»**

Редакція, передмова й примітки
І. Борщака

З портретом М. Костомарова
Кожний українець мусить прочитати цю декларацію прав України
сперед сто років.

Видавництво «Громада»

УКРАЇНЬКА ГРОМАДСЬКА ОПІКА ENTR'AIDE UKRAINIENNE

5, RUE GASNIER GUY — PARIS XX.

ВІД РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОПІКИ У ФРАНЦІЇ

— Українська Громадська Опіка об'єднує допомогові, церковні, комбатантські, синдикальні, культурно-освітні, громадські та мистецькі організації на терені Франції.

— УГО є неполітичною, всенаціональною організацією, соборницькою, демократичною, вірною славним українським традиціям і ідеалам ліпших синів України: Мазепи, Шевченка, Франка, Петлюри.

УГО є :

- за дійсну соборність
- за релігійну толеранцію
- за матеріальну і моральну підтримку українського Державного Центру УНР на еміграції.

Українська Громадська Опіка є проти політиканства, проти всякої диктатури, проти політичного чи релігійного інтернаціоналізму, за якими ховаються ворожі Україні імперіалізму, проти повітового сепаратизму, який вже стільки зробив зла українській справі, проти авантюриницького підпілля (закордоном!), що своєю невідповідальною й безконтрольною діяльністю компромітує всеукраїнську боротьбу.

За два перші роки свого існування Українська Громадська Опіка здобула українській еміграції у Франції:

- 1) право на визначення української національності в картах побуту й взагалі у всіх документах;
- 2) право мати свого представника в ІРО;
- 3) право на допомоги для бідних укр. емігрантів грошима й пакунками КАРЕ.

Все це Громадська Опіка здобула лише через те, що працювала не для якоїсь одної партії чи області, чи церкви, а для цілої української справи, для цілої української еміграції у Франції. Все це вона здобула лише через те, що активна й чесна частина еміграції зрозуміла її безінтересовну акцію й підтримала її заходи в належний спосіб.

В 1949 р. сповняється 25 років прибуття до Франції перших груп українських емігрантів з польських таборів, в яких була інтернована Армія У.Н.Р.

Найкращим вшануванням цієї річниці буде зміцнення й довершення української організації у Франції і в першу чергу Української Громадської Опіки, яка не словами, а діла-

ми, довела свою відданість інтересам цілої української спільноти.

***

— Нові організації, які б хотіли вступити в члени Громадської Опіки, повинні подавати про це прохання завчасно, а також одночасно вносити одноразові вступні внески — фр. 300.—

— Які обов'язки мають організації на місцях відносно Централі УГО?

1. Організації на місцях повинні дбати про збирання членських внесків (100 фр. на рік) і національного податку (одноразовий заробіток).

2. Складати щомісяця списки осіб потребуючих допомоги харчовими пакунками «КАРЕ».

3. Дбати про те, щоб усі українці даної округи вибирали посвідки національності в ІРО через Українську Громадську Опіку.

4. С гнализувати Централі У.Г.О. випадки, коли необхідна її інтервенція для захисту прав українських громадян.

5. Подавати Централі УГО, коли то необхідно, інформації про можливість працю для українських емігрантів, ферми для винаймання і т. п.

— Секретаріат Української Громадської Опіки має незабаром розіслати організаціям і окремим збирачам кв танційні книжки для збирання членських внесків за 1949 р.

ВИРОБІТЬ СОБІ ПОСВІДКУ УКР. НАЦІОНАЛЬНОСТІ

— Рекомендується всім членам Громадської Опіки розпочинати заздалегідь справу одержання від І.Р.О. посвідок української національності, бо І. Р. О. переобтяжене проханнями й не може належно швидко видавати цих посвідок.

Новітньою, що проф. О. Шульгин подався на демісію з свого становища українського громадського представника при І. Р. О., лишаючись там же як урядовець. У скорому часі буде визначений новий український представник до І.Р.О.

— Щоб одержати посвідку в найкоротший час, треба заповнити анкету, долучити всі документи, яких вимагатимуть, і надіслати таку 350 франків. — Документи в силати на

адресу: Entr'aide Ukrainienne, 5, rue Gasnier Guy Paris X. Гроші надіслати на поштовеkonto : Paris-651.782.

— У випадках спізненого прохання на отримання посвідки, коли є загроза штрафу за несвоєчасне вибрання карти побуту, треба просити щоб І.Р.О. вислало так звану «конвокацію», себто папір, який свідчить, що запізнення надіслання посвідки національності сталося з вини І.Р.О., а не прохача. Одержання «конвокації» є дуже важливим, бо без цього префектура, відносячи вину за несвоєчасне постачання посвідки національності на рахунок недбалства прохачів, будуть записувати їх чи росіянами, чи поляками й замість українських нансенівських марок будуть наліплювати російські чи якісь інші. Прибуток з цих марок тоді піде, звичайно, не незможним українцям, а російським і іншим збігцям.

— Українці, які не виберуть посвідку української національності й не будуть мати її визначеною в картах «ідентичности», не мають морального права на допомоги й на яку б то не було опіку Громадської Опіки.

***

Громадська Опіка одержала листа від п. Гришина, члена Організації Українських Комбатантів. З огляду на зачеплені в цьому листі справи, подаємо його без скорочень і просимо українське громадянство бути обережними з «вовками» в овечій шкурі, такими, як той священник Ів. Мойжановський, про якого пише п. Гришин, а так само скрізь і завжди настановити на тому, щоб французька адміністрація зазначала в документах нашу правдиву національність — українську та наліплювала спеціальні «українські» марки.

***

До ВШановного Пана Голови Української Громадської Опіки у Франції.

ВШановний Пане Інженере!

Я в цьому році відвідав пару разів Моранж і Форбах-Шенек, де багачко працює на вугільній шахті новоприбувших українців із Німеччини «Ді-ІІІ». Ціль моєї поїздки була розглянути, в яких умовах перебувають наші новоприбувші емігранти, і друге, аби відбувалась там українська православна Служба Божа. Про катастрофу, яка сталась в Форбах-Шенек, я уже зробив допис в «Укр. Слові» від 27.ІІІ. б. р. ч. 385, так що про це не буду згадувати. Але там, як відомо, москалі посадили свого «попа» із малоросів Івана Мойжановського, який ріжними пакетами і убранням тягне до себе українців; хто йде добровільно до москалів, то вольному воля, але цей піп-україножер переходить границі своєї

боротьби проти українців. Він склав список всіх українців, які получали від нього щось і навіть що не получали; поїхав у Мец в префектуру (Мозель) і переписав всім національність із українців на Russe, тепер люди дістають карт ідантите — навіть продовжені, де раніше стояло українець, тепер зачеркнута і поставлено Russe. Де-які заявляли свій протест, їм оула дана відповідь, що за вас просив ваш «претр», аби вам була дана правдива ваша національність Russe. Він переписав не тільки виходців із бувших під Москвою, але навіть і галичан. От ці люди звертаються до мене, аби я вжив яких заходів де потрібно, щоб їм не писали Russe. Тому звертаюся до Вас, п. Інжене е, як Голови Громадської Опіки у Франції, і прошу зробити свій протест в префектурі Мозель в цій справі. Будучи в Моранжу, мені теж так оповідали, що їм були попереміяли національність на «Russe», але вони зробили відповідні заяви в Мері і їх карти були одіслані назад до Мецу. Правда-подібно мені к зали там в Меці єсть на Префектурі якийсь руський інженер, який старается вліпнути кожному українцю «Russe».

Я дістав карт ідантите на 10 років, а також моя дружина, в яких зазначена національність українець, але марку Хансенівську приліпили нам обом «Russe»; я зразу став на диби, комісаріят послав до Префектури, я захватив із собою «Громаду», де єсть знімка укр. марки і кажу, що таку маєте ліпити для українців, таку як ліплять в Парижі, а для Парижа і Нансі я думаю, що однаковий «decret-loi». Вони довго не сперечал ся, позвали шефа бюра і той довго копався в декретах і потім каже, що ваша правда, але на жаль ми ще не маємо таких марок, як тільки дістану, зараз же потребу вашу карти через комісаріят, одклею ці, а приклею ваші українські. Треба на це теж звернути увагу, бо в цьому

році найбільше дістають карти старі емігранти і я думаю, що їм клеють так само московські марки, і москалі будуть мати від цього користь. Можливо (ще не скажу напевно), що приїду на З'їзд 30 квітня б. р. Громадської Опіки.

Я і дружина вітаємо Вас.

З пошанно
А. ГРИШИН

* * *

— Не їдїть нагадування й вносьте свій членський внесок до Громадської Опіки за 1949 р. — фр. 100 за кожного самостійного члена родини. Квінтіація за сплату членського внеску буде вимагатися при всіх зверненнях до Громадської Опіки. — Перед тим, як доручати комусь справу переселення, діставання віз, усяких посвідок і документів, запитайте поради Громадської Опіки. Громадська Опіка застереже Вас від спекулянтів і глитаїв, що здирають гроші з наївних прохачів і нічого не роблять.

— Посилайте гроші лише на поштової рахунок Громадської Опіки по такій адресі: C. C. Postal 651782-Paris, E tr'aide Ukrainienne, 13, rue Taine, Paris 12e. Для цього беріть червоненькі перекази, які є в усіх поштових бюрах; якщо самі не вмієте заповнити переказ, прохайте тих, що вміють.

— Пишіть ясно й повністю Вашу адресу, бо інакше лист з відповіддю не дійде. Новоприїжджим радимо звертатися за написанням адреси до господаря.

— Секретарія Громадської Опіки прохас всіх, хто пише в справах, потребуючих відповіді, посилати поштові значки (15 фр. у Франції), чи інтернаціональний купон, якщо кореспондент живе закордоном, без оплати відповідь даватися не буде.

— Канцелярія Громадської Опіки відкрита щодня по обіді крім понеділків.

Р О З Ш У К

Просьте особу, що одержала рекомендованого листа від п. Падковського, адресованого на ім'я проф Шульгина на 13, rue Taine, і яка розписалася в книжці листоноші іменем п. проф. Шульгина, негайно повернути адресатові цей лист, бо там були важливі особисті документи, призначені для отримання посвідки національності.

Особі, яка може дати вказівку для відшукання цього листа, визначено нагороду в 5.000 фр. і загарантована тяземницю. Звертатися до ген. секретаря п. І. Косенка.

З Канцелярії Єпархіальної Ради УАІЦ у Франції ми отримали ось це спростовання. — Ред.

СПРОСТОВАННЯ

У відповідь на замітку в газеті «Українець» під заголовком «Розкол в У.А.І.Ц.» та на статті в російських журналах «Церковний Вестник» і «Русская Мысль», вважаємо за необхідне подати до відома нашого громадянства, що єдиним представником УАІЦ на Канаду й Америку Єв. Синодом нашої Церкви визначено Архиспівскопа Мстислава. З метою припинення ширення всякого баламутства зазначаємо, що решта українських єпископів, що перебувають на теренах Америки та Канади, або належать до іншої юрисдикції, або не підлягають нікому (напр., Митрополит Іларіон Огієнко).

Подаємо до відома нашого громадянства в м. Форбах та околиць, що священник Іван Мойжановський, що є кольпортером газети «Українець» та відноручником Об'єднання Родитників у Франції по виставленню посвідок української національності, не є священником У.А.І.Ц. а належить до одної з 3-ох юрисдикцій Митр. Володимира, 8, rue Daru.

Порядок Богослужень

на Страсний Тиждень і Великдень в Українській Автокефальній Православній Церкві в Парижі 5, rue Gasnier Guy. Metro : Martin Nadaud

21.4. (Страсний Четвер). Літургія св. Василя В. — 9.; Рання Великої П'ятниці з читанням 12 Євангелій (СТРАСТІ) — год. 19.

22.4. (Страсна П'ятниця). Велика Вечірня з виносом Плащаниці — год. 19.

23.4. (Страсна Субота). Сповідь і Літургія св. Василя В. — год. 9. Причастя дітей.

24.4. (Великдень-Пасха). З вечера читання Діяння св. Апостолів. Полунощниця. Пасхальна Заурення — год. 21; ПАСХАЛЬНА ЛІТУРГІЯ і Освячення Пасок — год. 8 рано; Велика Вечіря — год. 19.

25.4. (Світлий Понеділок). Служба Божя — год. 9.

Увага: Вірні, які бажають поісповідатися й запричаститися повинні зголошуватися на годину перед відправою літургії.

Парафіяльна Церковна РАДА

31 березня 1949 р.

Париж

Пільговий Проїзд

на З'їзд Громадської Опіки
30. IV і 1. V в Парижу

Делегати на З'їзд і члени Громадської Опіки, які захотіли б приїхати на З'їзд як гості з з ішкою 20 відс., звольте негайно прислати про це їхні прохання з точною вказівкою їхньої адреси й станції, з якої вони поїдуть до Парижу. По одержанні такого прохання їм негайно буде вислано спеціальні фішки для одержання по зниженій ціні залізничного квитка.

РІЧНИЙ З'ІЗД УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОПІКИ ВІДБУДЕТЬСЯ 30 КВІТНЯ І 1 ТРАВНЯ 1949 Р. В ПОМІШКАННІ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ 13, RUE TAINÉ — PARIS XII